

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos I. — Izdan in razposlan dne 5. januarja 1886.

1.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo v porazumu z ministerstvom notranjih reči od 18. decembra 1885,

o priredbi tehničnih projektov za podjetja, katera naj bi se podpirala iz državnega izboljševalnega zaloga.

Po §. 5, št. 1 postave od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 116) mora biti zastran vsakega podjetja, katero se ima podpirati iz državnega izboljševalnega zaloga (fonda), z vlado dogovorjeno, kako naj se isto izvede in koliko iznašajo proračunjeni troški.

Za vsak slučaj posebej se razloča, je li zarad tega dogovorjenja treba poleg splošnega (glavnega) projekta predložiti ministerstvu poljedelstva tudi podrobni projekt in v katerem času je predložiti podrobni projekt.

Kadar se projekti ne tičejo odvajanja gorskih vodá, katero je izvesti po postavi od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 117), in jih torej ní napravljati po dotičnih posebnih propisih te postave in ministerijalnega ukaza od 18. decembra 1885 (Drž. zak. od l. 1886 št. 2), treba je — predlagaje jih — držati se naslednjih določil:

A. Gledé splošnih projektov.

Splošni projekti naj obsezajo:

I. Pregleden zemljevid predočujoč celo podjetje ter je v to uporabljati bodi generalnoštabni zemljevid c. kr. vojaško-zemljepisnega zavoda na Dunaji v merilu od 1 : 25000 ali 1 : 75000 ali pa kak zemljevid v merilu od 1 : 28800.

Ta zemljevid je predlagati v dveh primerkih; en primerek se dá nazaj a drugi ostane pri poljedelskem ministerstvu.

Na tem zemljevidu treba je počitovati obseg namerjanega podjetja in pa tudi lego (ležo) tal ali zemljišča z ošteviljenimi (kotovanimi) slojevicami ali številni višin v primerni porazdelbi, ter je dalje sosebno predočevati:

a) Pri uredbah rek:

1. Ves kos reke, katerega je urediti, z onimi sosednimi kosi doljnega in gornjega teka in pa izlivajočih se v reko vodá, kateri imajo kaj vpliva na namerjano uredbo ali ki bi uredba ta na-nje same bitno vplivala.

2. Padavinski okrog (okrog izpodnebne moče), kolikor je znanje istega potrebno v presojo namerjanega podjetja.

Ako bi ta predočba na prej omenjenem zemljevidu samem utegnila biti preobsežna, smejo se v to uporabljati tudi zemljevidi manjšega merila.

3. Najvažnejše zgradbe, ki uže obstojé ali ki jih bode stoprv iznova napraviti, bodi si da tek reke križajo (zatornice, jezi, mostovi, sifoni itd.), ali da imajo sicer kak vpliv na-nj (nasipi, ceste in poti, po tem glavne poteze uredbenih stavbin itd. itd.), v kolikor ti predmeti niso uže na samem zemljevidu namigneni.

4. Črto (traso) rečnega teka, katera se hoče z uredbo doseči, v nje približni podobi in pa poglobitniše panoge, ako bi se katera namerjala zarad namakanja zemlje, vzviševanja tal po naplavo (kolmacije) ali obrtne delovršbe.

5. Ozemlja doslej o kaki povodnji zaplavljena na obeh straneh reke.

6. Lego vodomerov, kar jih uže je ali kar jih bode treba iznova narediti.

7. Lego kakih nabiralnikov v stranskih dotokih.

b) Pri napravah za osušanje ali namakanje zemljišča.

Razsežaj površine izboljšati se imajoče, ki naj se omeji z barvovitimi črtami; napravo važnejših kanalov, zatornic, slapovnikov, ustavil (jezil) in mašinskih priredov.

II. Podroben ležni (situacijski) črtež v merilu od 1:2000 do 1:5000 onim delom namerjane izboljšice (melioracije), kateri izvodu podjetja posebno oviro napravljajo, ali iz katerih je moči razumeti značaj postopka, ki se ga bode pri izvajanju podjetja držati.

III. Splošen podolžni presek (profil) onih prog reke, katere je urediti, ali pa kanalov, ki jih je napraviti, s tolikšnim razsegom po sosednih delih rečnega teka, odnosno po takih dolžinah pod vtokom (ustjem) in nad vtokom kanala, da bode iz njih moči sklepati zastran teh stičnih prog, je li naprava smotru primerna ali ni.

Za ta podolžni presek treba je uporabljati:

1. Gledé dolžin — poslužujoč se zemljevidov v merilu od 1:25000 ali 1:28800, — dvojnato a pri zemljevidih v merilu od 1:75000 peternato merilo pripadajoče lege (situacije), in

2. za višine merilo od 1:100 do 1:200 z ozirom na določila postavljena za podolžne preseke v oddelku C.

Dalje bode v podolžnem preseku poleg zdanjega in na slučaj (eventualno) v osnutku zamišljenega dna rečne struge in poleg obojstranskih bregov se posebno predočiti nizko, srednje in najvišje stanje vode, kakeršno biva zdaj in takó tudi ono, kakeršno se hoče doseči, in pa naprave za ustavljanje (zaježevanje) vode, kar bi jih uže bilo ali kar jih je treba iznova narediti.

IV. S podolžnim presekom skladne poprečne preseke, v katerih naj se poleg obeh bregov, osi in primerjalne ravni poočitijo svojstvo tal, nizko, srednje in visoko stanje vode in pa zgradki (objekti) spadajoči v te preseke, kakor: nasipi, zaježevalne naprave, uredbene zgradbe it. v.

Za te poprečne preseke in takó tudi za kake normalne preseke naj se praviloma jemlje višinsko merilo podolžnega preseka; pri razsežnejših presekih sme se vendar to merilo po okolnostih umanjšati na 1 : 300, 1 : 400 ali 1 : 500.

Koliko poprečnih presekov je načrtati, to se ravna po vsakokratnih pomestnih (lokalnih) razmerih in pa po svojstvu podjetja.

Vendar je, naj bodo okolnosti kakeršne koli, treba načrtati:

1. Za uredbe rek najmanj po 2 poprečna preseka na kilometer glavne vodne struge in najmanj po 1 poprečni presek na kilometer podredne struge, oziraje se pri tem — kolikor je moči — na označilna mesta pretočna in na one pomestnosti, katerih svojstvo namerjanim delom posebne težkote dela.

2. Za kanale po toliko poprečnih presekov, kolikor se jih zdi biti potreba, da se poizvé, koliko vode more vzprijemati kanal, in da se približno izračuni, koliko bode premakniti zemlje ali prsti.

V. Tipe podrobnih črtežev za stavbe pri uredbi in v zatrdbo bregov potrebne, za ustavila, mostove in druge tehtovitejše naprave v merilu od 1 : 50 do 1 : 100.

VI. Kratek (sumaren) proračun troškov tako za skupno izmero vsega dela, kar ga bode storiti, kakor tudi za jednico mere (kilometer, hektar) onega predmeta, kateri se hoče izboljšati, s posebnim ozirom na sledeče razpredelke (rubrike):

1. zemeljna dela (kopanje) in krčenje;
2. prava uredbena dela in utrjevanje bregov, obronkov in dna;
3. umeteljne stavbe ali gradbe (mostovi, cestovodi, sifoni, nabiralniki itd.);
4. zaježevalne naprave in slapovniki;
5. pritična ali postranska dela (oporni zidovi, tlaki ali dlačbe, obsevanje in obsajanje bregov, nasipov, obkladanje istih z rušo);
6. odkup zemljišč in druge odškodbe;
7. mašinske naprave;
8. upravni troški v času, dokler traja grajenje;
9. različnosti;
10. neprevideni potroški izraženi v odstotkih vse prej navedene vsote za gradnjo.

Ako se hočejo v zvezi s popravo teka kake vode istodobno zvršiti tudi dela mereča na namakanje in osušanje zemljišča, treba je troške za poslednjič omenjena dela ločiti od troškov za popravo (uredbo) in tudi za te proračune veljá gori navedena ločitev glavnih del.

VII. Poročilo, s katerim se predloga v tehničnem in narodno-gospodarstvenem odnosu razjasnjuje in z razlogi podkreplja. V njem je sosebno treba pretresati: koliko obsežna bodi izboljšica na misel vzeta; so li nasvetovani prokopi smotru primerni; katere nove protočne preseke in kateri pad bi bilo izbrati, zlasti z odnosom na okolnosti, kakeršne bivajo v sosednih kosih reke; kakšno stanje vodovja se je opazovalo na vodomerih, kako visoko so sezale največje povodnji in po koliko časa so trajale; koliko padavine v porečji kažejo ombrometrične merbe v oziru na njeno visokost, trajanje in porazdelbo; kolika je bila množina vode, kar je je preteklo, ako bi se v nekih presekih reke bila merila, in kaka vrst gruha ali proda je bila najdena; koliko vode bode v oziru na podnebje in na razmere tal pri osušanju zemljišča odvajati ali pri namakanji dovajati; kakšen vpliv utegne imeti znižba podtalne (podzemeljne) vode, ako bi je bilo pričakovati; kakšno je zemljišče, ki se ga bodo izboljševalna dela dotikala,

v geološkem in fizikalnem odnošaji; je li izbran sostav (sistem) namakanja ali osušanja tal smotru primeren; kakšen učinek utegnejo imeti mašinske naredbe, ako bi se katera uporabljala.

V tem poročilu je seosebno in najbolj na oko jemati in pretresati dozdanje gospodarstvene razmere, in pa koristi, ki bi se po izvodu podjetja dosegle v primeri k dozdanjim vrednostim dotičnih naprav ali zavodov in nepremičnin. Posebna poizvedba zdanjih vrednosti tal v ta konec, da bi se iz nje izračunila donosnost, lahko se opusti, ter na mesto tega sme vpostaviti se petindvajsetokratnik katastralnega čistega donosa, kakor kdaj biva.

Ob enem naj poročilo razvija podroben program gradnje ter obseza sumaren proračun troškov za vzdrževanje del, katerih izvedenje se predlaga.

B. Gledé podrobnih projektov.

Podrobni projekti naj obsezajo:

I. Podrobni ležni črtež v merilu, katero je med 1 : 2000 in 1 : 5000 izbrati takó, da bode namemba in razporedba namerjanih naprav dovolj razločno predočena.

Ta ležni črtež naj s tem, da so v njem načrtane kotovane slojevnice ali vpisana višinska števila, primerno porazdeljena, daje razločno podobo o obliki površja, ter je na njem razven tega načrtati seosebno:

a) Pri uredbah rek:

1. Zdanjo strugo (korito) reke po stanji vode, kakeršno je ob ničli, z njenimi rokavi, bregi, otoki, sipinami, z naznambo, v katero mer drži matica (stržen), sè števili (kotami) lica ali gladine in globin in pa zgradbami, kar jih biva v strugi ali mejaši z njo, kakeršne so: zatornice, zaježevalne naprave, nasipi, uredbene zgradbe, vlačilne steze, gonilne naprave, mostovi, brvi, občila, vodomeri.

2. Namerovane uredbene črte z osjo in lego poprečnih presekov, prokope, nasipe, vzporedne stavbine, peresa, stavbine v ogradbo bregov (škarpe), jezove, zatornice, naprave v naplavno vzviševanje tal, ceste, poti, mesta za gradivo ali materijal.

3. Zaplavne meje z ležečimi znotraj njih kraji (selišči), obrtnimi napravami, poslopji, potmi, cestami, železnicami, nasipi, napravami za namakanje ali osušanje zemljišča.

b) Pri osušanju in namakanju zemljišča.

1. Meje površja, katero se ima izboljšati, z tekočimi vodami, jezeri, ribniki, močviri, selišči, prebivatnimi poslopji, gospodarstvenimi in obrtnimi napravami, cestami, mosti, zatornicami, jezi in nasipi (gati) vred, kar jih biva na tej površini.

2. Nasvetovane nove kanale do doseženega odpada in drugovrstne nove naredbe, seosebno kake mašinske naprave in dela v naplavno vzviševanje tal.

3. Kjer gre za namakanje kakega zemljišča, seosebno potrebne podrobnosti o dovajanju, porazdeljevanju in vnovičnem odvajanju množin vode, potrebnih za namakanje posamičnih predelov zemljišča.

4. Predočbo podcevljalne (drenažne) naprave, ki bi se utegnila z delanjem kanalov strniti, ali katera bi se imela sama za se izvesti, a gledé te treba pridodati posebno tolmačbo dotičnih znamenj.

II. Poseben podolžni presek rečnih kosov, katere je urediti, ali kanalov, katere je narediti, in to za dolžine v istem, ali pa tudi, kjer okoliščine tako zahtevajo, v pomnoženem merilu dotičnega podrobnega ležnega črteža, za višine v merilu od 1 : 100 do 1 : 200.

Posebni podolžni presek obsežaj:

1. Višine zdanjega dna, in višine dna prokopov rečnih in dna kanalov, kakeršno se hoče doseči z uredbo, ali z zaježevalno napravo.

2. Stanje nizke, srednje in visoke vode, a stanje visoke vode posebej po srednji in po izredni visokosti.

3. Višine obeh bregov, kjer koli gre za znamenite naredbe ali za naprave po bregovitem zemljišči, v vseh drugih slučajih je dovoljno, če se zemljišče v osi prokopa ali kanala vpiše.

4. Važnejše zgradke, na primer: vodomere, zatornice, mostove (dno, teme in tir ali drago), poti, nasipe, nepremičnike.

5. Namig o zemljišči, kakšno je v geološkem oziru.

6. Naznambo zdanjega in pa onega odnosnega pada, kateri se hoče doseči, t. j. v obliki desetinskega (decimalnega) drobca izraženi količnik (kvocijent) iz samonasebnega pada in dolžine dotičnega kosa reke, na primer: $I = 0.000563$.

III. Zbirko poprečnih presekov, pri čemer se je držati določil navedenih v oddelkih A IV. in C, ter je pri uredbi kake reke vzprejeti in načrtati najmanj po štiri poprečne preseke na vsak kilometer glavnih vodnih strug in najmanj po dva poprečna preseka na vsak kilometer kakih stranskih dotokov, kjer je kateri, a za kanale po toliko, kolikor se vidi biti potrebno, da se najde natančna vzprijemljivi vost kanala in koliko bode treba zemlje premakniti ali prevzdigniti.

Kjer bi oblika površja bila taka, da bi bilo to želeti, naj nekateri izmed teh poprečnih presekov kažejo skupen poprečni presek onega površja, katero se hoče izboljšati.

IV. Podrobne črteže za konstrukcijo uredbenih ali brežno-ogradbenih stavbin, zatornic, jezov, slapovnikov, mostov, prolazov, sifonov, kakor tudi drugih imenitnih naredeb v merilih od 1 : 50 do 1 : 100.

Kjer bi se namerjala kaka mašinska naredba, predložiti je za-njo tipična znamenja.

V. Kratek proračun troškov, pri čemer se je ozirati na istoimena glavna dela troškovnika za splošni projekt in na dotične v oddelku A, točki VI dane propise.

C. Določila za splošne in podrobne projekte.

I. V črtežih projekta, katerim je dodajati razlage znamenj, naj se predočujejo:

V ležnih črtežih:

1. Meje površja, privzetega v podjetje, — zeleno.
2. Zdanje vode — v svetlo-višnjevi barvi, in površine, ki jih iste zaplavlajo, — takisto v višnjevi (modri), vendar primerno svetlejši barvi.
3. Površine zdanjih cest — svetlo-rujavo.
4. Vse, kar je drugega (meje, stavbine, občila, pobrežne črte, zatornice, jezovi itd.), — črno.
5. Slojevnice ali plastnice — temno-rujavo.

6. Nasvetovane nove stavbe ali naredbe, namreč:

- a) objekti, kar jih je iznova narediti, osi in poprečni preseki sè številkami vred in pa uredbene črte za reko in kanal — v cinobrovi barvi, a površine, ki jih oklepajo te črte, — temno-višnjevo;
- b) črte občil (komunikacij) — v karminovi barvi, a površine, ki jih oklepajo te črte, — v svetli karminovi barvi.

7. Vpisana števila (kote) — v enaki barvi, kakeršne je ono, na kar se odnašajo.

V presečnih črtežih:

in to v poprečnih presekih zdanja dna rek ali kanalov in obojostranski bregovi s črnimi polnimi črtami, v podolžnih presekih dno in desni breg s črnimi polnimi črtami, a levi breg s črtami iz črnih pičic; za vzprejeta števila (kote) zemljišča, dna, nasipov in jezov it., kakor tudi za vse obstoječe zgradke, ki spadajo pod presek, naj se takisto uporablja črna barva; načrtane visokosti vode naj se v višnjevi, a nasvetovane v cinobrovi barvi zaznamenavajo, popisujejo in kotujejo in pri tem je lica zaježene in podtalne vode, ako se vzprejmejo v črtež, namigovati z dotičnimi barvami v pikčastih črtah.

Vse nove stavbe, kolikor spadajo v presek, treba je v črtanji, pisanji in v številih predočevati s cinobrovimi barvami, a površine, ki jih je nanesti, z barvami svetlo-karminovimi in one, katere je odnesti (odkopati), z rumenimi.

II. Ležne črteže je praviloma zgoraj proti severu in na levo proti zahodu orientovati ter naj se črta poldnevica vselej na tanko in razločno poočiti.

III. Podolžnim presekom naj se razpostajitev umerja v skladu z dotičnimi ležnimi črteži kažočimi mer reke, od leve na desno; višinska števila (kote) naj se — kjer je mogoče — odnašajo povsod na absolutni vzdig nad jadransko morje, torej naj se vse nivelovanje vjemlje z merjenjem c. kr. vojaško-zemljepisnega zavoda na Dunaji. Ako bi to ne bilo mogoče, naj se normalni horizont položi niže pod najnižje mesto tal, za katera gre, tako, da vse nivelovalne točke dobodo pozitivne ordinate.

V ostalem je treba vsem črtežem enega zdelka (operata) isti normalni horizont za podlogo vzeti. Kjer bi padi bili znameniti ter bi vsled tega bilo potrebno na podolžnih presekih horizont zvišati ali znižati, naj se to stori od desetih do desetih metrov.

V podolžnih presekih stojé kote zemljiščnega površja na levo od dotičnih ordinat, a kote projekta z razlikami (nanosi in odnosi) vred, ki se podadó, na desno od njih. Poleg tega stojé kote zemljišča, dna, vrhnje planje nasipa in različnega stanja vode (le-te višnjevo) v posebnih višinah, ki so obeležene z napisom ob strani. Nad nivelovalno potezo vpisovati je imena občin, meje itd.

Razpostajitev in profilni opis ležnih črtežev, podolžnih in poprečnih presekov naj bosta soglasna tako, da ne vzmore biti dvojbe o istovetnosti katerekoli točke na različnih črtežih.

Razpostajitev se umerja po kilometrih ter se razdalja vmesnih točk računi vsegdar od poprejšnjega kilometra (n. pr. 2 + 400 zaznamenava točko, katera je 2 kilometra in 400 kilometrov, skupaj 2400 metrov oddaljena od nivelovalnega izhodišča). Te kilometerske postaje (štacije) poočitujejo se tako v ležnih črtežih kakor tudi v podolžnih presekih z debelejšimi brojkami in kolobarji, v podolžnih presekih še tudi z močnejšimi izčrtanimi ordinatami. Zaznamenovanje

poprečnih presekov ustreza zaznamovanju priličnih točk podolžnega preseka (n. pr. poprečni presek 3 + 340, 3 + 380, 4 + 0 itd.).

IV. Predlagane zriske in pisanja je praviloma v obliki od 21 na 34 centimetrov pregniti in vsak kos opraviti z vnanjim nadpisom.

Kadar bi izmerek dotične površine ne dopuščal razdeljenja na prej imenovano obliko, treba je dotične operate v posebnih mapah predložiti.

Vse predloge projektov je datovati in kdor jih je sestavil, naj jih podpiše.

Malilno merilo, katero se je uporabljalo, treba je na vsaki posamični prilogi poočititi in poleg tega naj se ustrezna razmerna števila nad dotičnim merilom vpisujejo.

V. Kot jednica mere naj se uporablja meterska mera ter je treba ondukaj, kjer so iz tehtnih razlogov vpostavljene druge v deželi navadne mere, pridodati primerni preračun na metersko mero.

VI. Kadar se z namerjano izboljšico ob enem misli kmetijska zemljišča zložiti ali vkupna zemljišča razdeliti, treba je — predlagaje projekt — izkazati, kaj se je na podlogi veljajočih postav v oziru na zložitev ali razdelitev zemljišč uže storilo in s kakim uspehom.

Končno določilo.

Ta ukaz pride v moč 1. dan januarja 1887.

Taki projekti, ki se predložé poljedelskemu ministerstvu po tej dobi, a so bili, kakor je moči izkazati, sestavljeni pred razglašenjem tega ukaza, ne bodo se, ako ustrezajo na drugo stran, zavračali zarad tega, ker bi kjekod odstopali od njegovih določil.

Taaffe s. r.

Falkenhayn s. r.

2.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo v porazumu z ministertvom notranjih rečí, od 18. decembra 1885,

kako urejati in predlagati splošne ali glavne projekte za podjetja v neškodljivo odvajanje gorskih vodá (zagrajanje lijakov).

Na podlogi in v zvršbo določil §§^o 9 in 11 postave od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 117), gledé naredeb za neškodljivo odvajanje gorskih vodá, določa se naslednje o tem, kako je dotične splošne projekte urejati in predlagati.

I. Uredba splošnega projekta.

Splošni projekt, na podlogi katerega se želí izrecilo javne koristnosti namerjanega podjetja doseči v zmyslu §^a 10 postave, naj obseza:

1. Razložbo za podjetje znamenitih razmerov, ki bivajo v okrogu lijaka (v padavinskem okrogu gorske vode, katera se ima zagraditi).

Tu je sosebno treba v pretres vzeti: natančno krajevno lego vodogradne okoline; razsežnost in orografične, geologične in klimatične razmere lijakovega okroga; učinek tega lijaka in domnevne vzroke istega; kolikor je znan, čas,

kdaj je začel prvo nasipino nositi, in kdaj so sledili nadaljnji nanosi; gozdne razmere, razločujoč razmere lijakovega okroga v obče od razmerov neposrednje okolice njegove; gozdno gospodarstvo, kakeršno zdaj vlada v okrogu lijaka, pogrške tega gospodarstva, če so kateri, in sredstva, s katerimi bi se dali odstraniti; kako se obdelujejo in rabijo kmetijska zemljišča v lijakovem okrogu in kako se živina ondukaj redí; če se je zemlja uže izpridila in kakšna škoda je odtod nastala; kake nevarnosti bivajo ali preté odtod, ako se zdanji stan stvari pustí, kakeršen je, in kake koristi bi se po zagradi vodovja dosegle za neposrednjo in bližnjo okolico lijaka; naposled, kakšen vpliv bi podjetje imelo na obrtne zavode, ako so kateri ondukaj, ki jih voda goni, ali ki potrebujejo v to več vode, in pa na cblizno vodovje.

2. Razložbo lege (situacije) s približno omejitvijo vodogradne okoline (perimetra, vodogradnega okroga, §. 1 postave) in z naznambo del kakor v strugi (koritu), tako tudi zunaj nje.

Ta razložba sestoji:

a) Iz preglednega zemljevida.

V to naj služi zemljevid generalnega štaba v meri od 1:75000 ali 1:25000, ki naj obseza ves okrog lijaka in kjer je treba, še bližnjo okolico tega okroga ter mora imeti za predočbo zemljišča potrebne višinske slojevnice z dotičnimi števili (kotami). Okrog lijaka je beležiti s svetlo višnjelkasto (zamodrelo) barvo, in vodogradna okolina naj se približno oklene z vijolastim trakom. Pregledni zemljevid naj dalje kaže vse zaježevalne, zatrbbene ali odvodne naprave (pregrade dolinske, prage na dnu, osuševalne naprave itd.), kar bi jih uže bilo, ali katere podjetnik namerja, in ako bi kaj bilo večjih plazov, podmolov ali strmin.

b) Iz podrobnega črteža.

Ta črtež naj se naredí v meri od 1:1000 do največ 1:5000 ter obsezaj samo one delove vodogradne okoline, v katerih se imajo vršiti zgradbe in druga dela za neškodno odvajanje vodovja.

V tem ležnem črteži, katerega je zgoraj proti severu in na levo proti zahodu orijentovati, mora zemljišče biti predočeno s temno-rujavimi slojevnicami (plastnicami); dalje morajo biti va-nj načrtana vsa selišča, vsi zaselki, vse posamične zgradbe (poslopja), ceste ali železnice, poti in steze, po tem sosebnost vse vodne struge, kanali, naprave za osušanje, namakanje in orošanje zemlje, stoječe vode in zamlakužena tla, karkoli bi jih bilo na tem delu vodogradne okoline, naposled plaze, vododerine, podmole in strmine ter je pri tem rabiti imena v katastru navadna. Kar je uže zaježevalnih, zatrjevalnih in odvajalnih stavbin, te naj se zaznamenavajo s črno, a takšne zgradbe, ki jih bode stoprv izvesti, s cinobrovo barvo.

3. Podolžni presek (profil) z dotičnimi važnejšimi poprečnimi preseki.

Podolžni presek je izgotoviti v dveh primerkih za ves razsežaj vodovja, katero se ima zgraditi, kakor tudi za dotoke, katere bode privzeti v zgradbo.

En primerek v merilu od 1:1000 za dolžine in od 1:100 do 1:200 za višine, a pri tem je primerjalno ravan za 10 metrov zviševati ali zniževati.

Drugi primerek v merilu od 1 : 1000 tako za dolžine, kakor tudi za višine, pri čemer bode primerjalno ravan za 100 metrov zviševati ali zniževati.

V obeh primerkih podolžnega preseka je treba vse zaježevalne in zatrjevalne stavbine, katere uže bivajo, — črno, in vse takšne stavbine ali zgradbe, katere bode iz nova napraviti, — v cinobrovi barvi, a kar je pričakovati naplavljevine (nove suhe zemlje), — bledorudeče poočititi.

Kote naj se vpisujejo v obeh primerkih, vendar v drugem samo v toliko, kolikor bi to ne kazilo razločnosti.

Podolžnemu črtežu je pridodajati nekoliko poprečnih presekov tako od glavnih, kakor tudi od stranskih vodá, in te je izgotavljati v merilu od 1 : 100 do 1 : 200; najdene razmere tal na dnu in na obeh brežinah je v njih poočititi z odličicami (toni) barve a poleglost z otenjavanjem.

Razpostajitev in popis podolžnih in poprečnih ter ležnih črtežev naj bosta také soglasna, da ne vzmore biti dvojbe o istovetnosti katerekoli točke na različnih črtežih.

4. Črteže (pri prostejših zgradbah shematične tipe) za namerjane zaježevalne, zatrjevalne in odvodne stavbine. Ti črteži (odnosno tipi ali stalnice) naj se izgotavljajo za večje stavbine v meri od 1 : 100, za manjše, n. pr. podcevljalne stavbine it., v meri od 1 : 20 do 1 : 50. Zaježevala ali zatrjevala je predočevati tako v tlorisu, kakor tudi narisu in v prorisu (poprečnem prerezu) ter jim je pridodajati jedren opis, kako naj se zgradé; manjšim stavbinskim napravam zadostuje predočba v prorisu.

Kot merska jednica naj se uporablja meterska mera pri vseh kartografičnih zdelkih in črtežih, ki jih propisuje ta ukaz, ter je na vsaki posamični takšni prilogi operata namestiti malilno merilo ter nadpisati z ustreznimi razmernimi števili.

5. Kratko razložbo onih poskrb v vodogradni okolini, ki so potrebne bodi v izvedenje bodi v izdatnost stavbin, namerjanih za strugo, alii s katerimi se hoče kaka dozdanja neprilika neposrednje odstraniti.

Sem spadajo sosebnostne poskrbe za dobivanje gradiva in zarad občenja po vodogradni okolini (poti, pomočne koleje, brvi it.), ali s katerimi se hoče ubraniti, da se zemlja ne utrga, plaz ne udere, vodi tek ne zaprè itd. kar bi delo v strugi oviralo, po tem poskrbe za osušanje, vezanje tal, prepletanje, pogozdovanje itd., da se vodogradna okolina spravi v miren, proti elementarnim vplivom dovolj odporljiv stan.

Za osušanje večje razsežnosti, ki potrebuje znamenitejših zgradb, kakeršne so rovi, kanali, globoke prereze it., ali celega sostava takšnih naprav, naj se predloži poseben projekt ter dotične površine, ki bi jih bilo osušiti, na ležnem črteži primerno zaznamenajo.

6. Kratak proračun troškov za dela po strugi z dotičnimi napravami in za kake druge poskrbe (naredbe) v vodogradni okolini.

Ta troškovni proračun naj se izgotovi za vsa dela skup, kar jih koli bode storiti, ter obsezaj z ene strani posamične vrste tehničnih del, kakeršna so: zemeljna in uredbena dela, gradnje, delanje obronkov, prepletanje, pogozdovanje, pokladanje ruše, občilne naprave, osuševanje tal it. z dotičnimi razbori (analizami) in cenovniki, z druge strani nadaljšnje naredbe po vodogradni okolini, kakor: celovite ali delovite razlastitve v zmislu §§^{ov} 4 in 6 postave, in pa potrebščino za nakup zemljišč in za odškodbe.

V ta troškovnik vpostaviti je tudi neke primerne odstotke prej izračunjene vsote gradbenih troškov za upravne potroške v tem času, dokler bode trajala gradnja, in za neprevidene slučajnosti.

7. Naznambo približno časa, ki bode potreben da se vsa dela tako v koritu kakor tudi po vodogradni okolini popolnem dokončajo.

II. Predlaganje splošnega projekta.

Splošni projekt je podati pristojnemu političnemu oblastvu deželnemu (na slučaj deželni komisiji, §. 23 postave).

Dolžnost deželnega oblastva (deželne komisije) je razpravljati kar se mu vzvidi prilično, da ustanovi svoje lastno mnenje, in pri tem sosebnost — če projekta ni sestavil c. kr. gozdno-tehnični oddelek za zagrajanje lijakov (sušcev, hudournikov) sam — o projektu dovprašati voditelja dotične postaje tega oddelka (za Česko, Moravsko, Sleško, Galicijo in Bukovino v Tešinu, za ostale dežele v Belaku), in po tem je projekt za svrhe §a 10 postave položiti pred ministra za poljedelstvo.

III. Dopolnitev splošnega projekta, da bode razgrnen v občini na pregled in da se zvrši komisijska razprava.

V zmislu §a 11 postave treba je splošni (glavni) projekt, — po tem ko je minister poljedelstva javno koristnost dotičnega podjetja in priležnost splošnega projekta v obče priznal, — zarad nadaljnje zakonite razprave dopolniti z ležnim črtežem in nadaljnjimi pomagali in takó dopolnjen položiti pred politično okrajno oblastvo (na slučaj pred okrajno komisijo, §. 23 postave).

Ta dopolnitev naj se opravi takó:

1. Ležni črtež, ki ga je izgotoviti v meri od 1 : 1000 do 1 : 5000 največ, obsezaj vso vodogradno okolino, ki bodi z vijolastim trakom na lik okvirja okrožena, in nje bližnjo okolico po potrebi, a najmanj na 200 metrov.

V ležni črtež je včrtovati: odseke (sekcije) in parcele katastra z njih številkami, po tem vse zapiske, kar jih kaže kataster, in dopolnke teh zapisov, vzpriete posebno za dotično podjetje, sosebnost kar se tiče vodnih strug, jezer, ribnikov, kanalov, naprav za osušanje, namakanje in orošanje, stoječih vodá, zamočvirjenih zemljišč, mest (izkopavališč) za gradivo, potov, brvi, cest, živinskih gonj, plazalic, podmolov, strmin, skalovja, in takó tudi obrtnih naprav itd.

Zemljišče je zaznamenovati s temno-rujavimi slojevicami, ki jim so pripisana dotična števila (kote); navpični razstoj višin naj se izbere po razmerih zemljišča, kakor kje bivajo, vendar ne sme prestopati nikjer 20 metrov, ako se svet kje še tako vzdiguje; parcele zemljiščne in gradbene osnovati je po stanji, kakor se je našlo o času delanja črteža, sè svetlimi odličicami barev, po propisih veljajočih za kataster.

Prekopi za podcevljanje zemlje naj se, kjer so odkriti, zaznamenujejo z višnjevo, a če so kriti, z višnjevo in z vzporedno rudečo črto.

One zemljiščne parcele, ki so nasvetovane v popolno razlastitev v zmislu prvega odstavka v §. 4 postave od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 117), ali njih delove treba je s polnimi črtami, a one zemljiščne parcele nasproti, gledé katerih

se v zmislu drugega odstavka v §. 4 in prvega odstavka v §. 6 predlaga samo nekolikšna razlastitev ali da more lastnik nekaj trpeti, — treba je s pretrganimi črtami karminove barve načrtkati (šrafirati).

Kar se tiče vrtovanja zaježevalnih, zatrjevalnih ali odvajalnih stavbin, kolikor bi jih v vodogradni okolini uže prej bilo ali ki se iznova namerjajo napraviti, zastran tega veljajo določila gori pod I. 2, b) dana.

2. Tako dopolnjenemu ležnemu črtežu pridodati je naslednje razpredelne preglede:

a) kazalo vseh v vodogradno okolino spadajočih parcel, odnosno parcelnih delov z naznambo posestnikov in obdelovalne vrste, v red djan po parcelnih številkah, kakor tekó druga za drugo;	Obrazec A.
b) kazalo v vodogradni okolini ležečih parcel ali parcelnih delov, katerih popolna razlastitev se po prvem odstavku § ^a 4 postave predlaga;	Obrazec B.
c) kazalo onih v vodogradni okolini ležečih parcel, gledé katerih se v zmislu drugega odstavka v §. 4, odnosno prvega odstavka v §. 6 postave predlaga samo nekolikšna razlastitev ali neko trpenje;	Obrazec C.
d) kazalo onih opravičencev, katerih pravice na vodo bi bile z namerjanim, urejanjem ali odvajanjem gorskega potoka zadete;	Obrazec D.
e) naposled je ležnemu črtežu priložiti razkaz onih zahtevkov, s katerimi se podjetnik v zmislu § ^a 3 postave namerja oglasiti v oziru na prepuščenje gradiva in na porabo tujih zemljišč za dovažanje, odkladanje in pripravljenje gradiva, in pa v oziru na napravo prostorin, kamer se stavbinsko voditeljstvo in delavci namestijo; pri tem je naznanjati lego dotičnih zemljišč, njih parcelne številke, lastnike in vse ono, kar bi zahtevk kolikor je moči točneje določiti utegnilo.	

Končno določilo.

Ta ukaz pride v moč 1. dne maja meseca 1886.

Taki projekti, ki pridejo v razpravo po tej dobi a so bili, kakor se dá izkazati, sestavljeni pred razglašenjem tega ukaza ter ustrezajo postavi od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 117) in pa tudi v tehničnem oziru, naj ne bodo zavrneni zarad tega pomislika, kjer bi se kjekod ne vjemali z določili njegovimi.

Taaffe s. r.

Falkenhayn s. r.

M a z a l o

onih v vodogradni okolini ležečih parcel, glede katerih se v zmislu drugega odstavka v §. 4, odnosno prvega odstavka v §. 6 postave od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 117) predlaga samo nekolična razlastitev ali neko tipenje (dopušcanje).

Katastralna občina	Cela parcela		L a s t n i k o v o	O b d e l o v a l n a v r s t a										Razlogi nasveta glede razlastitve ob kratkem	Kake poskrbe se svetujejo	Opomnja			
	št.	Del parcele		i m e	stanovališče	hišno št.	hektar . . . . in tisočnin												
							njiva	travnik	vrt	vinograd	pašnik	planina	gozd				jezero, močvir, ribnik	enačiee	nerodina
n. pr.																			
Burgau	128		Schmidt Janez	Burgau	11	2-046													
"	128		"	"	11		0-940												
"	247		Občina Burgau	"				6-021											
Sv. Peter	98		Hassler Jakob	Offenthal	23														
"	213		Flizer Fran	Sv. Peter	13														
Rattai	1039		Stiegilz Janez	Rattai	32			1-904											

Obrazec D.

Vodogradna okolina . . . . .

Politični okraj . . . . .

K a z a l o

onih opravičencev, katerih pravice do vode bile bi z namerjano v zmislu postave od 30. junija 1884 (Drž. zak. št. 117) uredbo in odvedbo . . . . .
 . . . . . lijaka zadete, z naznambo predloženih poskrb.

Katastralna občina	Par- celna štev.	Lastnikovo			Naznamba pravice do vode	Katere poskrbe se predlagajo	Opomnja
		i m e	stanovališče	hišno štev.			
n. pr. Mürzbach	132	Patzelt Jožef	Mürzbach	8	Mlin z jezom.	Povišba jeza za 0·2 metra.	
"	134	Eberer Ferdinand	"	11	Žaga z rakami.	Preložba vtoka v rake za 12 metrov.	
Apriach	21	Meixner Martin	Apriach	23	Vajjalnica z jezom in rakami.	Odkop jeza na 0·5 metra in premena delovršbe z nadkolesno vodo v delovršbo s podkolesno vodo.	

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane

bode v zalogi e. kr. dvorne in državne tiskarnice na Dunaji, I. okr., Singerstrasse št. 26, tudi leta 1886 izhajal v nemškem, laškem, češkem, poljskem, rusinskem, slovenskem, ilirsko-hrvatskem in romanskem jeziku.

Naročnina za cel letnik 1886 Državnega zakonika v vsaki teh osem izdateb iznaša za en eksemplar **2 gld. 50 kr.** — bodi da se hodi po-nj ali da se poštnine prosto pošilja.

Letniki 1849 do všttevno 1863 veljajo 30 gld.; letniki 1864 do všttevno 1885 veljajo 44 gld.

Posamezni letniki nemške izdatbe dobivajo se :

Letnik 1849 za 2 gld. 10 kr.	Letnik 1868 za 2 gld. — kr.
" 1850 " 5 " 25 "	" 1869 " 3 " — "
" 1851 " 1 " 30 "	" 1870 " 1 " 40 "
" 1852 " 2 " 60 "	" 1871 " 2 " — "
" 1853 " 3 " 15 "	" 1872 " 3 " 20 "
" 1854 " 4 " 20 "	" 1873 " 3 " 30 "
" 1855 " 2 " 35 "	" 1874 " 2 " 30 "
" 1856 " 2 " 45 "	" 1875 " 2 " — "
" 1857 " 2 " 85 "	" 1876 " 1 " 50 "
" 1858 " 2 " 40 "	" 1877 " 1 " — "
" 1859 " 2 " — "	" 1878 " 2 " 30 "
" 1860 " 1 " 70 "	" 1879 " 2 " 30 "
" 1861 " 1 " 50 "	" 1880 " 2 " 20 "
" 1862 " 1 " 40 "	" 1881 " 2 " 20 "
" 1863 " 1 " 40 "	" 1882 " 3 " — "
" 1864 " 1 " 40 "	" 1883 " 2 " 50 "
" 1865 " 2 " — "	" 1884 " 2 " 50 "
" 1866 " 2 " 20 "	" 1885 " 2 " 50 "
" 1867 " 2 " — "	

Letniki 1870 do všttevno 1885 ostalih 7 jezikov so na prodaj po tisti ceni, kakor nemška izdatba.

NB. Za državnega zakonika liste, ki naročniku celo niso došli ali ki so mu nedostatno došli, treba se je zadnji čas v štirih tednih pooglašati.

Kadar poteče ta rok, bodo se državnega zakonika listi izročevali samo za plačilo prodajne cene ($\frac{1}{4}$ pole po 1 kr.).

Od letnikov **1864** do všttevno **1885** moči je iz zaloge e. kr. dvorne in državne tiskarnice za prodajno ceno ($\frac{1}{4}$ pole po 1 kr.) dobiti vsak posamičen kos, a od letnikov **1849** do všttevno **1863** moči je posamične kose za omenjeno prodajno ceno dobivati samo tedaj, če še niso pošli.